

СТ А Н О В И Щ Е

от

доц. д-р **Емил Асенов Атанасов**, външен член на жури, УНСС, научна специалност – „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“ относно:

Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност „Финанси, застраховане и социално осигуряване“, професионално направление „Икономика“

Автор на дисертационния труд: **Марсел Боде**

Тема на дисертационния труд: **„Финансови последици и ефективност на задачите на националните одитни органи в рамките на политиката на сближаване на Европейския съюз“** (Financial Implications and Effectiveness of National Audit Authorities’Tasks in the Framework of the European Union’s Cohesion Policy)

Научен ръководител: **проф. д-р Виржиния Желязкова**

Основание за представяне на настоящото становище: **участие в състава на научно жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 244 /30.09.2019 г. на Ректора на ВУЗФ.**

1.Информация за дисертанта

Докторанта е зачислен съгласно Заповед на Ректора на ВУЗФ № 486/1712.2018 г. за обучение по докторска програма към учебен съвет „Финанси“ по научна специалност „Финанси, застраховане и социална осигуряване“. Обучението на самостоятелна подготовка по докторската програма е осъществено през периода 28.06.2016 год. до 25.09.2019 год. Отчислен е съгласно Заповед на Ректора на ВУЗФ № 242/25.09.2019 год. с право на защита на дисертационния труд.

Дисертантът Марсел Боде има богата академична и професионална биография.

Той е придобил бакалавърска степен в Университета за приложни науки Ерфурт, Германия. Има две магистърски степени като Магистър по международен бизнес и икономика на Университета за приложни науки Шмалкален, Германия и като Магистър по бизнес администрация (MBA) придобита ESERP Business School Барселона, Испания

Дисертанта е също така есертифициран изследовател на измами (CFE) на Асоциацията на сертифицирани проверители на измами (ACFE), сертифициран държавен одитор (CGAP)на Институтът за вътрешен одит (IIA), Lake Mary, САЩ, Сертифициран публичен счетоводител (CPA) на Национална асоциация на държавните счетоводни съвети / Държавен съвет по счетоводство Ню Хемпшир, САЩ.

Докторантът има богат професионален опит в областта на независимия финансов одит в публичния сектор. От началото на 2015 год до той днес одитор е Европейска сметна палата, Люксембург. Преди това през 2014 г. е бил представител на Република Германия в групата одитори по програмата на Европейския съюз „Interreg CENTRAL EUROPE“. От 2009 до 2014 год. е външен одитор (одитор в структурните фондове) в Thuringer Aufbaubank, одитен орган за Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), Ерфурт, Германия. От началото на 2012 до края на 2013 год. е външен одитор (командиран национален експерт) в генералната дирекция „Регионална и градска политика“ на Европейската комисия, Брюксел / Белгия.

Дисертанта има значителна практика и като консултант и одитор в редица институции като KPMG DTG AG, Мюнхен, Германия, KPMG, Ню Йорк, САЩ, Dohm - Schmidt - Janka Revision und Treuhand AG Берлин, Германия, Национална банка на Баден-Вюртемберг (Landesbank), клон на Лондон, Великобритания, Ernst & Young AG, Лайпциг, Германия, Volksbank Heiligenstadt eG, Хайлбад Хайлигенщат, Германия и др.

Владее немски, английски, френски и испански език.

2.Обща характеристика на представения дисертационен труд

Избраната тема на дисертацията се отнася до мястото и ролята на националните одитни органи в системата за управление и контрол на политиката на сближаване на Европейския съюз.

Обект на изследването е включването и ролята на националните одитни органи в системата за управление и контрол на политиката на сближаване на Европейския съюз. Обекта на изследване включва оценка на изпълнение възложените им задачи, както и на правната рамка, която регулира тяхната дейност.

Целта на научното изследване е да се проучи ефективността на работата на одитните органи с оглед постигането цялостно ниво на увереност на политиката на сближаване на ЕС.

Основната цел на дисертацията е да дефинира заключение относно приноса от дейността на одитните органи за създаването на по-стабилна и ефикасна система за управление и контрол върху предоставянето на средства на политиката на сближаване. Постигането на тази цел предполага извършването на преценка доколко развитието на функциите и отговорностите на тези институции е било синхронизирано с професионализма на одитните органи по отношение на ефективността на техните одитни дейности.

Постигането на целта изследването предполага изпълнението на **следните задачи:**

1. Определяне на предмета на политиката на сближаване на Европейския съюз.
2. Критична оценка на историята и еволюцията на политиката на сближаване на Европейския съюз.
2. Проучване на теоретичните перспективи на политиката на сближаване и особеностите на многостепенната система за управление.

3. Оценка на дейността на националните одитни институции, като елемент на многостепенната система за управление.

4. Проучване на ефективността на политиката на сближаване и нейните специфични особености.

5. Проучване и разработване на функциите и отговорностите на националните одитни институции в контекста на тяхното развитие и еволюцията им във времето.

6. Проучване и подробно разработване на финансовите инструменти с цел повишаване на капацитета механизма за изпълнение в политиката на сближаване и в дейността на националните одитни институции

7. Обобщаване на резултатите и формулиране на цялостно заключение.

Основната теза на дисертацията е дефинирана в резултат на предварителното проучване на обекта на изследване, целта на което е да установи мястото и ролята на националните одитни органи в дългосрочния процес за изграждане и укрепване на системата за управление и контрол на изпълнението на бюджета на Европейския съюз. Основният извод на това проучване сочи, че дейността на националните одитни органи е важен и необходим инструмент за защитата на бюджета на Европейския съюз от недопустими разходи. В този контекст проучването в дисертационния труд има за цел да приеме или отхвърли **основната научна хипотеза**, според която националните одитни органи играят важна роля в рамката за управление и контрол на политиката на сближаване на ЕС. Техните функции отговорности са разнообразни като са се развили в продължение на различни програмните периоди. Функциите и отговорностите на националните одитни органи бележат във времето ясно изразена тенденция на разширяване, което е условие за повишаване на техния институционален капацитет. Той от своя страна е предпоставка за постигане на по-високо ниво на увереност относно допустимостта на средствата по линия на политиката на сближаване. Доказването на тази хипотеза предполага според автора оценка и на противоположната хипотеза, според която съществува тенденция за отслабване на системата за управление и контрол чрез мерки за опростяване, което води до пропуски в одита и достоверността.

Използвани подходи и методи в дисертационния труд

С оглед постигане на поставените цели на дисертацията в проучването се прилагат разнообразни научни и изследователски методи като „сравнителен метод на изследване“, „конкретизация“, „специализация“, „абстракция“, „индукция“, „обобщение“, „генерализиране“, „обсервационно проучване“, „прогностичен анализ“, „прогнозен анализ“, „анализ“ и „синтез“.

3. Структура и съдържание на дисертационни труд.

Дисертационният труд се състои от увод, три глави и заключение, които са в общ обем 212 страници. В съдържанието на изследването са включени 17 таблици, 18 фигури. За целите на изследването са използвани са 251 литературни източника.

В първата глава изключително обстойно и подробно се анализира теоретичната и концептуална рамка на политиката на сближаване. При анализа в

тази част е поставен специален акцент върху правната рамка за управление на политиката на сближаване. Политиката на сближаване е определена в изследването като специфична дейност, която по своя обхват е твърде широка и не може да бъде ограничена до конкретен брой области. Прилагането на тази политика предполага хоризонтален подход, като обхваща различни сектори, области и периоди. Политиката на сближаване е една от най-важните политики на съюза, която отразява основните ценности, цели и основни принципи на европейската интеграция. Интервенциите свързани с политиката на сближаване допринасят за постигането на приоритетите на стратегията „Европа 2020“ в подкрепа на растежа и създаването на работни места на равнище Европейски съюз и структурните реформи на национално равнище. Европейската политика на сближаване се развива според автора паралелно с процеса на европейската интеграция. Реализацията на тази политиката винаги е била приоритетна за съюза, доколкото тя е най-важният практически инструмент за преодоляване на икономически и социални различия между държавите и регионите в Европейския съюз. В тази част се последователно разглеждат въпросите свързани с разбиране на политиката на сближаване, системата за многостепенно управление на политиката на сближаване ролята на одитните органи в системата на управление, концепцията за единен одит, както и измерването на ефективността на политиката на сближаване.

Във втората глава се разглеждат функции и отговорности на националните одитни органи в рамките на политиката на сближаване В изследването националните одитни органи са определени като неразделна, важна част от многопластовата система за управление на структурните фондове на Европейския съюз, които са най-важното средство на политиката на сближаване. Основната функция на одитните органи относно политиката на сближаване е осъществяване на независим последващ контрол върху използването на средствата на Европейския съюз. Спектърът на функциите и отговорностите на одитните органи, относно политиката на сближаване по принцип е много широк и разнороден. Практическата им дейност е свързана с редица трудности, доколкото е необходимо те да прилагат едновременно изисквания, които се отнасят до различни програмни периоди, между които имат различни функционални характеристики. Тези факти обуславят налагането на редица обективни проблеми от професионално и организационно естество. Изложението на тази глава включва анализ на отговорностите на националните одитни органи, оценка на съответствието на системата за управление и контрол и анализ на въздействие на одитните органи върху нивото на обезпеченост на разходите на Европейския съюз.

В трета глава се изследва типологията и особености на финансовите инструменти на държавите членки като нов елемент в механизъм на политиката на сближаване. Прилагането на тези инструменти в политиката на сближаване поставя нови предизвикателства пред националните одитни органи. Използването на финансови инструменти нараства постоянно през последните два програмни периода, както по отношение на абсолютния брой на инструментите и ресурсите, така като дял от общия бюджет на политиката на сближаване. Оценката свързана с финансовите инструменти по принцип се счита за проблемна и трудна за националните одитни органи, които трябва да включат в обхвата на дейността си тази нова, в известна

степен несвойствена до този момент за тях област. Прилагането на финансови инструменти следва отделна структура на управление, различна от тази на безвъзмездните средства, които се предоставят чрез структурните фондове на Европейския съюз. В съдържанието на тази глава са включени въпросите относно характеристиките на финансовите инструменти в рамките на политиката на сближаване, структура на управлението в областта на финансовите инструменти през периода 2007-2020 г., както и недостатъци, установени при досегашната практика прилагането на финансовите инструменти.

По повод оценката на структура и съдържание на дисертационни труд трябва да се отбележи, изключително широкото и мащабно съдържание на изследването, което обхваща различни периоди, политики, инструменти и институционални решения свързани с темата на изследване. Структурата на научното изследване пряко обвързва отделните негови части с решаването на формулираните задачи на дисертацията. Тези обстоятелства дават основание да се приеме, че като цяло е постигната, поставената в началото на дисертацията цел, като са изпълнени основните задачи.

4. Научни приноси на дисертационния труд

Авторът е представил следните научни приноси:

1. Представената за рецензиране дисертация е първото проучване, което изследва развитието на функциите и отговорностите на националните одитни институции относно системите за управление и контрол в политиката на сближаване на Европейския съюз. Научните изследвания до този момент, които до тази тематика са ограничени като брой, обем и обхват.

2. Проучването на дисертационния труд е първото, което изследва развитието на функциите и отговорностите на националните одитни институции, като елемент от политиката на сближаване от тяхното възникване и предоставя цялостен и задълбочен преглед на тази област.

3. В дисертацията е извършен е извършен сравнителен и исторически анализ на функциите и отговорностите на националните одитни институции за управление и контрол в политиката на сближаване на Европейския съюз.

4. Направен критичен анализ на предложената бъдеща правна уредба, приложима за националните одитни институции.

5. В изследването е направен задълбочен анализ на връзката между развитието на функциите и отговорностите на националните одитни институции и постигането на по-висока степен на нормативно съответствие и ефективност при изпълнението на бюджета на Европейския съюз политиката на сближаване.

6. Резултатите от научното изследване в тази дисертация могат използвани от дейността на различни заинтересовани страни и да бъдат приложени при провеждане на институционалната дискусия за проектирането на системата за управление и контрол, приложима за програмните периоди след 2020 г.

5. Практико-приложни приноси на дисертационния труд

Авторът е формулирал следните практико –приложни приноси:

1.Изследването в дисертация може да бъде Важна теоретична предпоставка в практическата дейност на различни заинтересовани страни. Системите за управление и контрол на програмите за сближаване и целите за регионална конкурентоспособност и заетост варират значително в различните държави-членки, като се вземат предвид националните административни структури, практики и процедури. Държавите-членки могат да използват резултата, за да решат как ще структурира одиторската работа и на кой субект ще възложат одитната функция.

2.Резултатите от изследването могат да бъдат надеждна основа за по- добро планиране на необходимите финансови и човешки ресурси. Одитните органи могат да използват резултатите от проучването, за да планират и разпределят правилно одиторската работа и да формулират стабилна одитна стратегия.

3.Резултатите от научното изследване могат да намерят приложение и в бъдещата законодателната дейност.Те могат бъдат основа за задълбочена законодателната дискусия относно бъдещи законодателни предложения и изменения на настоящата регулаторна рамка.

6. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Представените приноси са реални и могат да бъдат ги приети с убеденост.Те показват високата степен на познание на изследваната материя от страна дисертанта и са логично следствие от направеното изследване относно дейността на одитните органи за създаването на по-стабилна и ефикасна система за управление и контрол за предоставянето на средства на политиката на сближаване на Европейския съюз.

7. Оценка на публикациите по дисертацията

Към дисертацията са представени осем самостоятелни публикации, с което са изпълнени изцяло нормативните изисквания. От съдържанието на представените публикации става ясно, че те представят значими резултати от дисертационния труд и затова той може да се определи като достатъчно апробиран.

8.Оценка на автореферата

Авторефератът е разработен съгласно правилата и е в общ обем от 63 страници, като включва всички необходими компоненти . Общата ми оценка за него е, че той е разработен на високо професионално равнище, като отразява съдържанието на дисертацията точно, коректно и в необходимата пълнота.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Представената дисертация представлява цялостно, самостоятелно и оригинално изследване което се отнася да актуална, сложна и до този момент малко изследвана проблематика.

Докторантът Марсел Боде е извършил значима изследователска и аналитична работа, чрез която демонстрира висок капацитет на изследовател. Като резултат той е създал свое оригинално произведение относно ролята на одитните органи за създаването на по-стабилна и ефикасна система за управление и контрол за предоставянето на средства на политиката на сближаване на Европейския съюз. В него са демонстрирани значителни теоретични познания, използвани са съвременни методологични подходи и са получени важни изследователски резултати, които представляват разширяване и обогатяване на съществуващото знание и притежават безспорни приносни характеристики. Дисертацията отговаря напълно на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото прилагане.

В заключение , като имам в предвид цялостната оценка на получените в дисертационния труд резултати с категорична убеденост предлагам на почитаемото жури да присъди на Марсел Боде образователната и научна степен **„Доктор“ по икономика** .

06.11.2019
София

Подпис :
/доц..д-р Емил Асенов /